

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzlər üçün,
həyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

parlaq imzalar

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

Ürək ver:

USTA ZAXARIUS

(yaxud ruhunu itirmiş saatsaz)

JÜL VERN

Fransız dilindən tərcümə:

Çimnaz Vəliyeva

Koordinator:	Amin
Redaktor:	Qurban YAQUBOĞLU
Korrektor:	Turac ELDARQIZI
Yekun oxunuş:	Zülfü XƏLİLOV
İllüstrator:	Teofil ŞULER
Tərtibatçı:	İsmayıl SÜLEYMANLI
Art-direktor:	Ramin HƏSƏNƏLİZADƏ
Cildin dizayneri:	Ülviyyə XƏLİLLİ

Jules Verne
MAÎTRE ZACHARIUS (*ou l'Horloger qui avait perdu son âme*)

Jül Vern
USTA ZAXARIUS (*yaxud ruhunu itirmiş saatsaz*)

Bakı, “Parlaq İmzalar” Nəşriyyatı – 2025, 80 səh.

© Jules Verne / 1854

© Parlaq İmzalar MMC / 2025

Kitabın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 144
Yoldaş seriyası | 18

www.parlaqimzalar.az

info@parlaqimzalar.az

  /parlaqimzalar

0559697259 / 0559897259

Mətbəə: “AVE PRINT” MMC

MART / 2025

Jül Vern 1828-ci ilin fevralın 8-də Fransanın Nant şəhərində anadan olub. Böyük fransız yazıçısı macəra ədəbiyyatının klassiki, elmi-fantastik janrın banilərindən biri hesab olunur. 1847-1849-cu illər ərzində Parisdə hüquq ixtisası üzrə təhsil alıb. Yaradıcılığa pyes və opera librettosu yazmaqla başlayıb.

Jül Vern dünyada daha çox elmi-fantastik janrda yazdığı “Yerin mərkəzinə səyahət”, “20.000 lyö su altında”, “Kapitan Qrantın uşaqları”, “80 gün dünya ətrafında səyahət” romanları ilə məşhurdur. YUNESKO-nun tərtib etdiyi bir siyahıya görə Aqata Kristidən sonra dünyada ən çox xarici dilə tərcümə olunan ikinci yazıçıdır. Romanları əsasında filmlər çəkilib.

Yazıçı 1905-ci il mart ayının 24-də şəkərli diabet xəstəliyindən dünyasını dəyişib.

Çimnaz Vəliyeva 1982-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. Orta məktəbi 1999-cu ildə bitirib. 2000-ci ildə ADU-nun Fransız dili və tərcüməsi fakültəsinə daxil olub. 2005-ci ildə elə həmin universitetin Dilşünaslıq fakültəsinin magistratura pilləsində təhsilini davam etdirib. Bir müddət şifahi tərcümə ilə məşğul olduğdan sonra 2012-ci ildən bədii tərcüməyə başlayıb. Fransız ədəbiyyatından O. Balzakın “Vadidəki zənbəq”, Q. Floberin “Madam Bovari”, Sartrın “Sözlər”, B. Verberin “Altıncı yuxu”, M. Kunderanın “Mənasızlığın təntənəsi”, J. P. Didyeloranın “6:27 qatarındakı qıraətçi” də daxil olmaqla 20-dən çox əsər tərcümə edib.

Mündəricat

I. Qış gecəsi	9
II. Elmin təkəbbürü	23
III. Qəribə qonaq	34
IV. Müqəddəs Pyer kilsəsi	47
V. Ölüm saati	59

I

QIŞ GECƏSİ

Cenevrə şəhəri eyniadlı gölün qərb sahilində yerləşir. Şəhər adını göldənmi götürüb, yoxsa əksinə – dəqiq bilinmir. Rona çayı göldən ayrılaraq şəhərdən keçib onu iki bərabər hissəyə bölür, sonra özü də şəhərin ortasına çatanda, iki sahil arasında əmələ gəlmiş adayla ikiye şaxələnir. Böyük ticarət və ya sənaye mərkəzlərində bu cür topoqrafik mövqeyə tez-tez rast gəlmək olar. Əlbəttə, bu yerlərin ilk sakinlərini də elə sürətlə axan çay qollarının – Paskalın təbirincə desək, “bu özü-özünə gəzən yolların” – mal daşımaq rahatlığı şirnikdirmişdi. Ronaya gəlincə, onun qolları gəzmirdi, qaçırdı...

Çayın ortasında lövbərdə duran holland hərbi gəmisinə bənzəyən bu adada təzə tikililərin hələ boy-boya verib ucalmadığı dövrlərdə göz önündə, az qala,

biri-birinin üzərinə dırmaşmış bir yığın evdən ibarət gözəl mənzərə, füsunkar bir qarma-qarışıqlıq açılırdı. Ada elə kiçik idi ki, məcbur qalıb bəzi evləri Ronanın yeyin sularında, harada gəldi basdırılmış təməllər üzərində tikmişdilər. İllərin nəfəsindən qaralmış, suların yuyub köhnəltdiyi bu yoğun tirlər nəhəng yengəcin qısqaclarına bənzəyir və onları görənlərdə bəzən nağılvari təəssürat yaradırdı. Hörümçək torlarını andıran sarımtıl balıqçı torları qoca palıd ağaclarının yarpaqları kimi qaranlıq sularda yırğalanırdı; çayın köpüklənən suları məşum bir gurultuyla bu tirlərin arasından axıb gedirdi.

Adadakı evlərdən biri öz qəribə, sınıq-salxaq görünüşü ilə digərlərindən seçilirdi. Həmin bu ev, qızı Jerand, şagirdi Ober Tün və qoca xidmətçisi Sxolastika ilə birlikdə yaşayan qoca saatsaz Usta Zaxariusə məxsus idi.

Bu Zaxarius çox qəribə adam idi! Yaşını heç kim bilmirdi. Cenevrənin ən ahıl insanları belə onun sısqa və sivri başının çiyinləri üzərində nə vaxtdan yırğalandığını deyə bilməzdi, onlar küləkli günlərdə uzun ağ saçları yellənən bu qocanı şəhərin küçələrində birinci dəfə nə vaxt gördüklərini də dəqiq bilmirdilər. Bu adam daha yaşamırdı. Yaratdığı saatların kəfkirləri kimi oyana-buyana yellənirdi. Onun ovurdları çıxmış, rəngi-rufu qaçmış üzü ölü üzünə oxşayırdı. Leonardo da Vinçinin rəsmləri kimi qaramtıl görkəm almışdı.

Jerand hay-hayı gedib, vay-vayı qalmış bu evin ən qəşəng otağında yaşayırdı; qızın hüznü baxışları otağın

ensiz pəncərəsindən “Jura dağlarının” qarlı zirvələrinə tuşlanırdı; amma qocanın yataq otağı və emalatxanası, demək olar ki, çayla eyni səviyyədə, zirzəmiyə oxşar bir yerdə yerləşirdi, hətta zirzəminin döşəməsi tirlərə söykənmişdi. Ta əvvəldən Usta Zaxarius öz otağından təkcə yemək vaxtı, ya da şəhərin cürbəcür saatlarını sazlamağa yollananda çıxırdı. Yerdə qalan vaxtının çoxunu isə özü icad etdiyi saysız-hesabsız saatsaz alətlərilə dolu dəzgahın arxasında keçirirdi.

Çünki o, işinin ustası idi. Əlindən çıxan saatlar bütün Fransada, Almaniya da yüksək qiymətləndirilirdi. Cenevrənin ən mahir sənətkarları onu bu işin atası hesab edirdilər; şəhər camaatı fəxrlə onu göstərərək: “Anker mexanizmini¹ icad etmək şərəfi ona məxsusdur!” – deyirdi.

Həqiqətən, sonradan Zaxariusun işlərindən də məlum olacaq ki, saatçılığın əsl tarixi onun bu icadından başlayır.

Uzun sözün qısa, saatlarla can-başla işləyəndən sonra Zaxarius alətlərini aramla yuvasına qoyur, yerinə oturduğu incə detalların üstünü şüşə qapaqla örtür və dəzgahın çarxını dayandırır; sonra emalatxananın döşəməsindəki qapağı qaldırır və əyilib saatlarla beləcə, gurultuyla ayaqlarının altından axıb keçən Ronanın seyrinə dalır, çaydan burum-burum qalxan buğdan məst olurdu.

1. Anker mexanizmi – saatlarda kəfiri tənzimləyən mexanizm – Red.

Qış axşamlarının birində qoca Sxolastika yemək süfrəsi açdı, bineyi-qədimdən o da, ustanın gənc şə-yirdi də evdəkilərlə birlikdə süfrə başında otururdu.

Ağ-göy boşqablara çəkilməmiş xörək ləzzətli olsa da, Usta Zaxarius yeməyinə toxunmadı. Atasının qaradın-məzliyindən açıq-aşkar nigaran qalan Jerandın şirin sözlərinə qoca saatsaz ağzucu cavab verir, artıq çayın uğultusunu eşitmədiyi kimi, Sxolastikanın laqqırtısına da qulaq asmırdı. Sükut içində keçən axşam yeməyindən sonra ixtiyar saatsaz həmişəkindən fərqli olaraq, qızını öpmədən, evdəkilərə “gecəniz xeyrə qalsın” demədən masadan qalxdı. Emalatxanasına apanan ensiz qapının arxasında gözdən itdi, təkcə ağır addımlarının altında şikayətlə inildəyən pilləkənin cırıltısı eşidildi.

Jerand, Ober və Sxolastika bir müddət lal-dinməz oturub qaldılar. Həmin axşam hava tutulmuşdu: buludlar Alp dağları boyunca ağır-ağır sürünür, sanki aşağıdakıları leysan yağışla hədələyirdi; cənub küləyi məşum vıyıltıyla həndəvərdə cövlan edirdi; İsveçrənin sərt iqlimi insanın ruhunu qəm-qüssəylə doldururdu.

– Əziz xanımım, fikir vermisiz ki, ağamız neçə gündü özünə yaman qapanıb? – nəhayət, Sxolastika sükutu pozub dedi. – Ya Müqəddəs Məryəm! Boğazından niyə bir tikə keçmədiyini başa düşürəm, qarnını sözlə doldurub, dilindən kəlmə qoparana rəhmət düşür!

– Çox güman, mənim heç ağılıma da gəlməyən bir dərdi var atamın, – Jerand cavabında dedi və çöhrəsini əzablı nigaranlıq kölgəsi tutdu.